

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчально-
методичної роботи

С.М. Панченко

“1” вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП.03 РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 073 Менеджмент

освітньо-професійна програма Менеджмент і адміністрування

факультет підвищення кваліфікації та перепідготовки

Кредитно-трансферна система
організації навчального процесу

Робоча програма з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів денної форми навчання за галуззю знань 07 Управління та адміністрування спеціальністю 073 Менеджмент освітньо-професійною програмою Менеджмент і адміністрування. Суми, 2023.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Івашина Л.П., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:
Єфремова Г.Л.
«31» серпня 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>07 Управління та адміністрування</i>	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність <i>073 Менеджмент</i> освітньо-професійна програма <i>Менеджмент і адміністрування</i>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – за вибором		Семестр
Загальна кількість годин – 120		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 9	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		18 год.
		Практичні, семінарські
		22 год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Вид контролю:
		залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «*Ризик-менеджмент*» є засвоєння студентами теоретичних основ ризик-менеджменту організацій, а саме: поняття ризик-менеджменту, класифікація ризиків в організації; принципи ризик-менеджменту, міжнародні стандарти ризик-менеджменту, методи розробки і прийняття управлінських рішень в системі ризик-менеджменту, аналіз системи управління ризиками в організаціях, розглядаються методи й технології прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризиків в діяльності організацій, серед яких розробки програм мінімізації ризиків та їх страхування, управління ризиками в сучасних умовах господарювання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «*Ризик-менеджмент*» є:

— вивчення сутності, функцій, законів та принципів ризик-менеджменту, основ теорії ризику та практичного використання у організації в

умовах невизначеності та ризику;

—одержання знань із головних питань теорії прийняття рішень з урахуванням ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності організації;

—оволодіння знаннями методів оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження;

—проаналізувати особливості управління фінансовими, інвестиційними та проєктними ризиками в організації;

—вивчення основ прийняття ефективних управлінських рішень в ситуаціях невизначеності та ризику.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати** :

— особливості функцій, законів та принципів ризик-менеджменту в організації в умовах невизначеності, навички застосування їх у практичній діяльності;

— головні питання теорії прийняття рішень з урахуванням ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності організації;

— методи оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження;

— особливості управління фінансовими, інвестиційними та проєктними ризиками в організації.

вміти:

— вміти використовувати теоретичні знання на практиці;

— пояснювати призначення принципів ризик-менеджменту, прогнозувати, здійснювати аналіз чинників, що визначають ризикові ситуації;

— збирати та аналізувати дані, які характеризують чинники, що впливають на мінімізацію шкоди, заподіяної ризиками;

— пояснювати переваги профілактики виникнення ризиків шляхом прогнозування ризиків та їх своєчасної нейтралізації;

— здійснювати якісну оцінку ризику, що полягає у визначенні чинників ризику й етапів життєвого циклу, на яких він може виникнути;

— застосовувати сучасні методики управління ризиками в організації, вміти складати плани, розподіляти компетенції;

— оцінювати стан функціонування системи управління ризиками та визначати напрями удосконалення;

— розробляти програми мінімізації ризиків, приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням концепції корисності та ризику.

— приймати та доводити до реалізації управлінські рішення, обирати, реалізувати стратегії організації та нести відповідальність за їх реалізацію.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1 Основи ризик-менеджменту

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади ризик-менеджменту в організації

- Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту
- Тема 2. Невизначеність та ризик
- Тема 3. Види ризиків

Змістовий модуль 2. Закони, методи, стратегія та тактика ризик-менеджменту.

- Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту
- Тема 5. Методологія ризик-менеджменту
- Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту
- Тема 7. Тактика ризик-менеджменту

Змістовий модуль 3. Особливості управління ризиками в діяльності організації.

- Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками
- Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності
- Тема 10. Система управління ризиками
- Тема 11. Ризик-менеджер як професійний керівник

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
л		сем. / пр.	с/р	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.				
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	9	2	2	5
Тема 2. Невизначеність та ризик	4	2	2	-
Тема 3. Види ризиків	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	22	6	6	10
Змістовий модуль 2. Закони, методи, стратегія та тактика ризик-менеджменту.				
Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту	4	2	2	-

Тема 5. Методологія ризик-менеджменту	9	2	2	5
Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту	9	2	2	5
Тема 7. Тактика ризик-менеджменту	7		2	5
Разом за змістовим модулем 2	29	6	8	15
Змістовий модуль 3. Особливості управління ризиками в діяльності організації				
Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.	12	-	2	10
Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності	9	2	2	5
Тема 10. Система управління ризиками	4	2	2	
Тема 11. Ризик-менеджер як професійний керівник	14	2	2	10
Разом за змістовим модулем 3	39	6	8	15
Усього годин	90	18	22	50
Модуль 2				
ККР		-	-	15
ІНДЗ		-	-	15
Усього годин	120	18	22	80

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	2
2.	Тема 2. Невизначеність та ризик	2
3.	Тема 3. Види ризиків	2
4.	Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту	2
5.	Тема 5. Методологія ризик-менеджменту	2
6.	Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту	2
7.	Тема 7. Тактика ризик-менеджменту	2
8.	Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.	2
9.	Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності	2
10.	Тема 10. Система управління ризиками	
11.	Тема 11. Ризик-менеджер як професійний керівник	2
Разом		22

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	5
2.	Тема 2. Види ризиків	5
3.	Тема 3. Методологія ризик-менеджменту	5
4.	Тема 4. Стратегія і політика ризик-менеджменту	5
5.	Тема 5. Тактика ризик-менеджменту	5
6.	Тема 6. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.	10
7.	Тема 7. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності	5
8.	Тема 8. Ризик-менеджер як професійний керівник	10
9.	ІНДЗ	15
10.	ККР	15
Разом		80

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» сприяє поглибленому вивченню магістрантом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальне завдання студентів є однією із складових самостійної роботи студентів та полягає у розумінні специфіки ризик-менеджменту в організації. У дослідженні звертається увага на практичну та прикладну спрямованість предмету дослідження, визначаються особливості ризику та невизначеності в сучасних умовах господарювання.

Для виконання студентам пропонується написати реферат або створити презентацію як індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Індивідуальне науково-дослідне завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до заліку. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Обов'язковий захист завдання шляхом публічного виступу студента з теми ІНДЗ (до 5 хв.).

Вимоги до структури та змісту реферату

Структура реферату передбачає наявність титульної сторінки, плану, вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків (при необхідності).

Титульна сторінка містить основні відомості про роботу та її автора. План роботи охоплює назву всіх розділів із зазначенням сторінки, на якій розпочинається розділ.

У вступі автор обґрунтовує доцільність вибраної ним теми, актуальність, значення для практичної діяльності автора, а також перспективи розвитку науки чи освіти в цілому. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми, з чого й випливає актуальність теми. Потім формулюється мета дослідження, вказуються конкретні завдання, які мають бути вирішені відповідно до цієї мети (вивчити..., з'ясувати..., описати..., встановити... та ін.). Формулювання завдань необхідно робити якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення складатиме зміст розділів роботи.

Далі формулюються об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт це процес (явище), що породжує проблемну ситуацію і обраний для вивчення. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Основна частина повинна складатися з розділів, підрозділів чи параграфів, у яких повністю розкривається зазначена тема. Перші розділи носять теоретичний характер, а решта – практичну спрямованість. Кожний розділ починається з аналізу даної частини проблеми і закінчується самостійними логічними висновками.

У розділах основної частини автору роботи потрібно подати:

- огляд літератури за темою, аналіз теоретичних досліджень, наукових даних, передового педагогічного досвіду з обраної проблеми;
- основну ідею теоретичної розробки та загальну методикку експериментального дослідження (якщо воно проводилось);
- сформульовані результати теоретичної (або експериментальної) розробки, виконаної автором;
- узагальнення та оцінку отриманих результатів.

У заключній частині доцільно сформулювати стислі висновки за завданнями реферату та пропозиції щодо їх практичного використання. У висновках підводяться підсумки, узагальнюються основні положення, викладаються найбільш важливі практичні результати, надаються практичні рекомендації, висуваються припущення щодо вирішення досліджуваної проблеми.

Список використаних джерел, як правило, розміщується в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків на мові видання. При оформленні списку літератури крім автора та назви книги слід вказувати місце видання, назву видавництва, рік видання, загальну кількість сторінок або конкретні сторінки, звідки запозичені теоретичні положення чи методи дослідження.

Допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття реферату (плани, схеми, малюнки, фотографії, графіки, розрахунки, таблиці, копії документів, інструкції), доцільно включати до додатків.

Реферат має відповідати певним вимогам щодо оформлення:

1. Обсяг реферату повинен бути таким, щоб у зміст роботи з потрібною достатністю ввійшли теоретичні положення, фактичний матеріал, логічні висновки і практичні рекомендації. Орієнтовно, обсяг реферату повинен становити

10-15 сторінок. До загального обсягу не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки реферату, крім першої (титульної), підлягають нумерації, номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

2. Реферат подається в друкованому вигляді. Текст друкується на папері формату А-4 (210×297) з використанням шрифтів текстового редактора Word, кеглем 14, через 1,5 міжрядкових інтервали. Необхідно дотримуватись відповідних полів на сторінці: зверху – 20 мм, справа – 10 мм, зліва – 25 мм, знизу – 20 мм.

Теми рефератів (презентацій)

1. Сутність ризику як об'єкту управління
2. Історія виникнення ризик-менеджменту
3. Функції ризику (інноваційна, регулююча, захисна, аналітична)
  1. Сутність невизначеності та ризику. Причини невизначеності
  2. Міра та зона ризику (допустима, помірна, висока, неприпустима)
  3. Можливі причини виникнення ризику
  4. Ймовірність ризику. Зв'язок ризику і шансу
  5. Фактори ризику (зовнішні та внутрішні фактори ризику, об'єктивні і суб'єктивні, форс-мажорні, явні, латентні)
  6. Сутність та характеристика проектного ризику
  7. Характеристика інвестиційного ризику
  8. Сутність інноваційного ризику
  9. Ризики та надзвичайні ситуації
  10. Закони управління ризиками. Основні групи законів управління ризиками (загальні, приватні, спеціальні).
  11. Поняття та види методів управління ризиками
  12. Використання науково-прикладних методів управління в системі ризик-менеджменту: дослідження, аналізу і синтезу, прогнозування.
  13. Сутність та завдання стратегічного ризик-менеджменту.
  14. Стратегія конкуренції та її основні види (низьких витрат; широкої диференціації; оптимальних витрат; сфокусована стратегія низьких витрат; сфокусована стратегія диференціації).
  15. Сутність зовнішнього середовища організації та пов'язані з ним ризики (прямого впливу, непрямого впливу).
  16. Види зовнішніх ризиків (політичні, комерційні, фінансові, галузеві і структурні, криміногенні, інноваційні, екологічні, логістичні) і методи управління ними.
  17. Внутрішнє середовище організації та причини виникнення ризиків в організації.
  18. Управлінські дисфункції як причина виникнення внутрішніх ризиків. Адміністративні ризики.
  19. Ризик-апетит
  20. Управління технічними ризиками.
  21. Управління виробничими ризиками.
  22. Особливості управління соціальними ризиками.

23. Психологічні ризики в організації. Подолання стресу. Вирішення конфліктів в організації.

24. Процедура підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності

25. Ментальні пастки. Помилки керівників при управлінні ризиками.

26. Методи вимірювання ризику (статистичні; ймовірно-статистичні; теоретико-ймовірнісні; експертні).

27. Регулювання ризику (ухилення від ризику; зменшення ризику, попередження (зменшення ймовірності) ризику; зменшення наслідків; поділ і дублювання ризику; передача ризику з метою регулювання).

28. Страхування ризиків.

29. Обов'язки, знання та вміння ризик-менеджера.

30. Переваги та недоліки у роботі ризик-менеджера.

31. Стилi управління ризиками в організації.

32. Лідерство та авторитет ризик-менеджера в організації.

33. Управління кадровими ризиками в організації.

34. Роль ризик-менеджера у збереженні та покращенні іміджу організації.

35. Зміцнення навичок управління ризиками в організації.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладання; частково-пошуковий; дослідницький метод, інформаційно-повідомляючий; пояснювальний; інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний; пояснювально-спонукальний; спонукальний і пошуковий методи учіння тощо.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи усного контролю (індивідуальне і фронтальне опитування); методи письмового контролю (контрольні роботи, тести, письмові заліки, індивідуальні домашні завдання) тощо.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91 – 100	A	відмінно	зараховано
81-90	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
31-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-30	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота												Сума	
Модуль 1						Модуль 2					Сам.р		
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2			Змістовий модуль №3			ІндЗ				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	30	100

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1.Тези лекцій
- 2.Методичні рекомендації до семінарських занять
- 3.Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
- 4.Методичні рекомендації до індивідуального навчально-дослідного завдання
- 5.Методичні рекомендації для організації поточного та підсумкового контролю

12.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент: конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с. URL: <http://surl.li/mpqob>
2. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/jgdur>
3. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент: навч.-метод. Посібник Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. 132 с. URL: <http://surl.li/qobyb>
4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. URL: <http://surl.li/caexq>
5. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с. URL: Upravlinnia-ryzykamy_NavchNaochPosib.pdf
6. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с. URL: <http://surl.li/nncgr>
7. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб. К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. 200 с. URL: <https://subjectum.eu/pdf/311.pdf>
8. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с., рис.24, табл.8. URL: <http://surl.li/eughp>

Допоміжна

1. Азаренкова Г. М. Аналіз моделювання і управління ризиком (в схемах та прикладах): *навч. посіб.* Львів : Новий світ-2000, 2011. 240 с.
2. Аналіз ризиків. URL: https://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/32782/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%204.pdf (дата звернення: 09.02.2024)
3. Артими-Дрогомирецька З. Б. Економічний ризик. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 316 с.

4. Атаманчук П.С. Управління процесом навально-пізнавальної діяльності Кам'янець-Подільський: КПДП, 2010. 136с.
5. Вдовіченко О. В. Готовність до ризику у різних сферах діяльності. *Методика дослідження*. Одеса: Фенікс, 2007. 34 с.
6. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. К. :ТОВ «Борисфен-М», 2011. 336 с.
7. Герасимчук Н. А., Мірзоєва Т. В., Томашевська О. А. Економічні і фінансові ризики: *навчальний посібник*. Київ: Компринт, 2015. 288 с.
8. Глобальні ризики з точки зору Всесвітнього економічного форуму: інфографіка. Bakertilly: вебсайт. URL: <https://bakertilly.ua/news/id48913> (дата звернення: 19.02.2024).
9. Гончаров В. М., Рахметуліна Ж. Б. Розробка ефективних механізмів управління ризиками в підприємницькій діяльності. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 5. С. 76-81.
10. Гранатуров В. М. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісні оцінки: монографія ; за наук. ред. В. М. Гранатурова. Одеса : Ін-т проблем ринку та екон.- екол. досліджень НАН України, 2003. 164 с.
11. Гура Т. В. Модель формування управлінської компетентності у майбутніх фахівців технічного унів-ту. Сучасні педагогічні технології в освіті: зб. наук.-метод. праць; ред. О. Г. Романовський, Ю. І. Панфілов. Х.: НТУ «ХП», 2012. С.77-80.
12. Дмитренко Г.А. Управління людськими ресурсами: *Навчальний посібник*. Київ: Олді Плюс, 2016. 273 с.;
13. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: *навч. посіб.* Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
14. Донець Л. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. К. ЦУЛ, 2012. 464 с.
15. Жовніренко Г. О. Економічні ризики: *навч. посіб.* Дніпро: ДонІЗТ, 2011. 142 с.
16. Івченко І.Ю. Економічні ризики: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
17. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент: підручник. Київ: Каравела, 2015. 464 с.
18. Клименко С. М. Особливості управління ризиками розвитку підприємства. Стратегія економічного розвитку України. 2013. № 32. С. 24- 29.
19. Клименюк М. М. Управління ризиками в економіці. Київ : Просвіт, 2000. 220 с.
20. Коломієць Ганна. «Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки» Актуальні проблеми економіки № 3. К. 2015: 43-49.
21. Концепція прийнятого ризику. Студопедія: вебсайт. URL: <https://studopedia.org/12-52527.html> (дата звернення: 16.02.2024).
22. Кузьмін О. Є. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: *навч. посіб.* Львів: Вид-во Національного університету "Львівська політехніка", 2008. - 212 с.

23. Кутащенко М. В. Сутність ризику і причини його виникнення. *Загальні питання економіки*. 2009. № 1. С. 45-48.
24. Кучеренко В. Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2011. 199 с.
25. Лісовська Ю. Кібербезпека. Ризики та заходи. К.: Кондор, 2019. 272 с.
26. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія. Хмельницький, 2007. 312 с.
27. Лук'янова В. В. Економічний ризик: навч. посіб. Київ: ВЦ "Академія", 2007. 462 с.
28. Лушин П.В. "Особистісні зміни як процес: теорія і практика". Одеса: Аспект, 2015. 334 с.
29. Матвійчук А. В. Аналіз і управління економічним ризиком: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
30. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2003. 187с.
31. Михайловська І. М. Організаційно-функціональна структура відділу ризик-менеджменту зовнішньо-економічної діяльності на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2015. № 3. С. 161-164.
32. Мостенська Т. Л., Скопенко Н. С. Ризик-менеджмент як інструмент управління ризиком. *Вісник Запорізького національного університету. Сер. Економічні науки*. 2010. № 3. С. 72-79.
33. Мостенська Т., Шинкарук Л. Інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник. К. Кондор, 2017. 308 с.
34. Писаревський І.М., Стещенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2008. 124 с.
35. Посохов І. М. Аналіз досліджень зарубіжних наукових шкіл ризик-менеджменту:// *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 4. С. 164–172. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.
36. Ризик і невизначеність. Студопедія: вебсайт. URL: https://studopedia.com.ua/1_223413_rizik-i-neviznachenist.html (дата звернення: 12.02.2024).
37. Ризик-академія: блог. URL: <https://riskacademyrus.wordpress.com>. (дата звернення: 13.02.2024).
38. Ризик-менеджмент методичні рекомендації до виконання практичних завдань / авт.- уклад. О. В. Дудник ; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва. Харків: ХНТУСГ, 2021 52 с.
39. Сірік І. П. Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень. Ефективна економіка URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=623>.
40. Скібіцька Л.І., Матвеев В.В., Щелкунов В.І., Подреза С.М. Антикризовий менеджмент. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2014. 584 с.
41. Хміль Ф.І. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2007. 576с.
42. Черненко Н. М. Ризик-менеджмент в контексті сучасних наукових досліджень / Н. М. Черненко // *Наука і освіта*. 2014. № 6 СХХІІІ. С. 204-208.

Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб.
Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019.